

**Inledningsanförande av generaldirektör Claes Norgren
vid Konkurrensverkets konferens "Den globala
konkurrensen – till nytta för konsumenterna?" den 22
februari 2006 i Stockholm.**

Det talade ordet gäller

Global konkurrens till nytta för konsumenterna

Välkomna till denna konferens med temat "Den globala konkurrensen till nytta för konsumenterna?" Konkurrensverkets uppgift är att verka för en effektiv konkurrens till nytta för konsumenterna. Syftet med denna konferens är att belysa frågor om, och hur, den globala konkurrensen kan bidra till vår uppgift.

Nya perspektiv

I förra veckan publicerades de senaste uppgifterna för konsumentprisutvecklingen. De visade att priserna under den senaste månaden har sjunkit. Detta stämmer med de senare årens bild av en närmast extremt låg prisökning i den svenska ekonomin. Konkurrensverket har under många år hävdat att konsumentpriserna kan sänkas om vi ökar konkurrensen. Frågan är om den utveckling vi nu ser är ett uttryck för att just detta sker.

Mitt svar på denna fråga är i huvudsak ja. Låt mig förklara varför. År 2002 bedömde Konkurrensverket att bristande konkurrens i Sverige kunde förklara uppemot hälften av den prisskillnad som då konstaterades gentemot genomsnittet för EU. Sedan dess har prisökningen varit lägre i Sverige än i de länder mot vilken jämförelsen gjordes. Det är svårt att göra korrekta internationella prisjämförelser. Det är ännu svårare att härleda olika orsakers, (BNP, skatter, transportkostnader och på kort sikt valutakursförändringar), betydelse för skillnaderna. Dock drar jag slutsatsen att den lägre inflationen i Sverige jämfört med många av våra europeiska grannländer till stor del beror på ett relativt sett ökat konkurrenstryck på den svenska marknaden.

Trots att prisökningarna de senare åren i genomsnitt varit mindre i Sverige än för genomsnittet inom EU bör det finnas utrymme för ytterligare prissänkningar. Ett talande exempel för hur konkurrensen påverkar konsumenterna är att för varje procentenhet lägre konsumentpriser vi får så sparar en normal barnfamilj årligen,

allt annat lika, omkring 3 500 kronor per år.¹ År 2004 uppskattade EU:s statistikmyndighet Eurostat att prisskillnaden mellan Sverige och de femton första EU-länderna (EU15) var 16 procent. Det innebär att om prisnivåskillnaden mellan Sverige och EU15 skulle vara hälften så stor skulle det leda till en årlig besparing för "SCB:s" barnfamilj på uppemot 30 000 kronor per år. Det finns således utrymme för betydande vinster för konsumenterna om konkurrensen förbättrades.

Vad är då orsaken bakom den låga prisökningen under senare år? Ett svar är den kombination av ökad internationalisering och innovation som öppnat den svenska marknaden för en ökad internationell konkurrens. Detta gör att vi ser en ökad makt för inköpare och konsumenter på producenters och leverantörers bekostnad. Är då detta bra? Mitt svar är ja, men den fortsatta utvecklingen ställer krav på oss som konsumenter och på företag och myndigheter.

Internationalisering eller "globalisering" om man så vill är ju ingen ny företeelse, så varför diskuterar vi det nu på denna konferens? Svaret på detta är att vi ser att ny teknologi i samverkan med en ökad öppenhet i handeln öppnar upp för ökad konkurrens på ett sätt som är genomgripande.

Indikatorer på detta är att värdet av den globala handeln sedan 1980-talet ökat dubbelt så mycket som den globala BNP-tillväxten. I fråga om företags direktinvesteringar i andra länder än sina "hemländer" har ökningen varit tre gången så stor som BNP-tillväxten och när det gäller den globala handeln med aktier och valutor har denna ökat tio gånger mer än världens samlade ekonomiska tillväxt.

Internationaliseringen har möjliggjorts genom en kombination av teknisk utveckling, mänsklig nyfikenhet och nya resvanor. Under senare år har den snabba utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknik inneburit att produktionsprocesser blir mer internationella i meningen att olika led i en produkts värdekedja i högre utsträckning utförs i olika länder. Kostnaderna för att kommunicera med leverantörer eller dotterbolag i andra länder har sedan 1990-talet sjunkit kraftigt och väntas fortsätta sjunka i takt med fortsatt teknisk utveckling.

¹ De totala utgifterna för en familj som består av sammanboende med barn (3,9 personer per hushåll) uppskattas enligt SCB:s utgiftsbarometer till 363 230 kronor per år. 1 procent av detta tal är ca 3 600 kronor.

Hand i hand med den tekniska utvecklingen har avskaffandet av handelsrestriktioner och en allt mer effektiv produktion i stora länder som Brasilien, Kina, Indien och Ryssland gjort att produktion av såväl varor som tjänster blivit mindre beroende av nationsgränser. Från ett svenskt och europeiskt perspektiv har självklart skapandet och utvidgningen av EU:s inre marknad spelat en stor roll - nu senast utvidgningen med tio nya medlemmar från östra Europa.

Frågeställningar

Syftet med denna konferens är att belysa de möjligheter som den globala konkurrensen erbjuder konsumenterna. Detta är ett tema som har en rad olika aspekter och vi kan inte täcka alla. Dagens konferens kommer dock att ta upp några centrala frågor som aktualiseras av den utveckling vi har sett manifesteras.

En fråga är: *vilka blir implikationerna för hur vi ska konkurrensutsätta och reglera marknader?* Finns det idag för många regleringar vilka hindrar en positiv utveckling eller är det i själva verket så att vi på vissa områden har för få regler för att möta internationaliseringen?

En annan fråga är: *vad blir effekten för företagen och deras konkurrenskraft?* Leder ökad internationell konkurrens till att svenska företag slås ut och i slutändan till färre jobb i Sverige? Eller kan det på längre sikt leda till fler arbetstillfällen i och med ett bättre resursutnyttjande i ekonomin?

Slutligen och den för Konkurrensverkets viktigaste frågeställningen är: *vilka blir effekterna för konsumenterna blir till följd av den pågående utvecklingen?* Är utvecklingen till nytta för konsumenterna, inte bara i form av lägre priser, utan också genom ett breddat utbud och en högre kvalitet på varor och tjänster? Och hur påverkas utbud och konsumentskydd?

Vad jag har för spontana svar på dessa frågor kommer knappast som en överraskning. Vi ser en ökad internationell konkurrens. En ökad konkurrens leder till vinster för konsumenterna i form av lägre priser, ett utökat utbud av varor och tjänster samt att företag använder andra konkurrensmedel än pris, dvs. kvaliteten på de utbudna varorna och tjänsterna blir bättre.

Det är min grundinställning. Dock har alla mynt två sidor. Det finns också risker med utvecklingen. På kort sikt kan en effektivisering av ekonomin bl.a. leda till betydande kostnader för grupper i samhället när de inte tillräckligt effektiva företagen tvingas lämna marknaden.

Dagens konferens syftar till att fördjupa diskussionen om såväl för- som nackdelar med den pågående utvecklingen. Sverige har som land alltid varit öppet mot omvärlden. Detta har bidragit till vår välfärd. Den pågående utvecklingen mot en ökad internationalisering bör därför bejakas. Om vi möter den på rätt sätt gynnas konsumenterna och därmed samhället i stort.

En konkurrenspolitisk strategi

Den ekonomiska integrationen skapar på ett avgörande sätt nya betingelser för konkurrensen och därmed också för konsumenterna. Förändringarna gör att det finns ett stort behov av att vi anpassar oss till ändrade konkurrensförhållanden. Vi bör nu inte bara tala om konkurrenskraft, vi bör också tala om ökad konkurrens som skapar välbefinnande för konsumenterna. Det är således inte bara en politik för ökad konkurrenskraft som behövs utan också ett samlat grepp för att skapa en konkurrenspolitisk strategi i syfte att se till att största möjliga välbefinnande skapas för konsumenterna.

Konkurrensverket har på regeringens uppdrag gjort en rapport (Konkurrensen i Sverige 2005) som ur ett brett perspektiv analyserar konkurrensen i den svenska ekonomin. Rapporten som publicerades i december avslutas med ett 20-tal bedömningar och policy-slutsatser. Dessa ger ett samlat underlag för utformningen av en konkurrenspolitik som ska kunna hantera de utmaningar som vi nu står inför. I rapporten lyfter vi fram behovet av *förändrade attityder* bl.a. från kommuners sida i deras försäljning av mark till byggbolag och deras tillämpning av plan- och bygglagen (PBL), behovet av *förändrade regelverk* på bl.a. upphandlingsområdet, för elmarknaden och det finansiella området samt behovet av *mera utredning och analys* för bl.a. hälso- och sjukvårdsområdet.

I en värld där konkurrensen påverkas genom ökad tillförsel av varor och tjänster är det viktigt att avgöra hur Sverige som nation ska förhålla sig. Min tro är att det är avgörande att bejaka den pågående processen. Det blir därför viktigt att formulera en konkurrenspolitisk strategi för att möta och fullt ut realisera vinsterna av det ökande konkurrenstrycket från omvärlden. De policy-rekommendationer som lämnas i vår rapport kan här utgöra värdefulla inslag för att effektivisera några marknader.

Jag hoppas under dagens konferens få synpunkter på dessa och andra synpunkter och förslag på vad som bör göras för att vi ska få en så effektiv konkurrens som möjligt till nytta för konsumenterna.